

TEJ ÉS TEJTERMÉKEK

Világ- és európai piaci tendenciák

Az USDA (2020c) szerint a tejtermékek világkereskedelmét meghatározó országok tejtermelése 2 százalékkal bővült 2020-ban az előző évihez képest. A teljes tejpor globális termelése 5 százalékkal, a vajé 4 százalékkal, a sovány tejporé 3 százalékkal, a sajté 1 százalékkal nőtt.

Az EC (2021e) szerint a közösség tejfelvásárlása az Egyesült Királyság nélkül 2 százalékkal nőtt 2020-ban az előző évihez képest. Ez a tejhozam javulásából adódhatott, mivel a tej- és kettős hasznosítású tehenek állománya 2020 nyarán 1 százalékkal volt kevesebb az egy évvel korábbinál. Az unió tehénvágása élőszűlyban 1 százalékkal csökkent 2020-ban, míg az üszöké stagnált 2019-hez viszonyítva. A Rabobank (2020) szerint a közösségben 0,5 százalékkal több nyerstejet vásárolhatnak fel 2021-ben, mint 2020-ban.

+2%

Kissé nőtt
az EU tejfelvásárlása
2020-ban

Az Európai Unióban a sűrített tej előállításá 5 százalékkal, a folyadéktejé és a vajé egyaránt 3 százalékkal, a sovány tejporé, a teljes tejporé és a sajté egyaránt 2 százalékkal nőtt, míg a tejszíné és a savanyított tejtermékeké stagnált 2020-ban a 2019. évihez viszonyítva. A vaj, a teljes tejpor és a sajt termelésének növekedéséhez hozzájárult, hogy a harmadik országokba irányuló kivitelük volumene 20, 12 és 7 százalékkal emelkedett (EC, 2021e).

Az USDA (2020c) szerint teljes tejpor globális exportja 4 százalékkal, a sajté 3 százalékkal emelkedett, míg a vajé és a sovány tejporé egyaránt 2 százalékkal csökkent 2020-ban az előző évihez viszonyítva. Új-Zéland vajexportja 8 százalékkal, a sovány tejporé 4 százalékkal, a sajté 2 százalékkal csökkent, míg a teljes tejporé stagnált (EC, 2021f). Az USA soványtejpor-kivitele 16 százalékkal nőtt, ami ellensúlyozta az EU kivitelének 14 százalékos csökkenését (EC, 2021f).

Az EC (2021f) szerint Japán sajtbehozatala 4 százalékkal csökkent, míg Oroszországé 8 százalékkal nőtt 2020-ban az előző évihez képest. Kína vajimportja 35 százalékkal és Oroszországé 9 százalékkal nőtt. Kína teljestejpor-importja 4 százalékkal, soványtejpor-beszállítása 2 százalékkal csökkent, míg Indonézia az utóbbiból 5 százalékkal többet vásárolt a világpiacról.

A koronavírus-járvány miatt az Európai Bizottság 2020. április végén összesen 30 millió eurót bocsátott rendelkezésre a sovány tejpor, a vaj és a sajt magántárolásának támogatására. Magyarországon a vaj és a sovány tejpor termelése alacsony, így vajból 60 tonnát ajánlottak fel a feldolgozóknak, míg sovány tejporból nem történt felajánlás. Sajtból bár a rendelkezésre álló 809 tonnás mennyiségből 518 tonnát kihasználtunk, ez azonban éves sajttermelésünk 1 százalékát sem éri el. Az Európai Unióban a készletek az erőteljes bel- és külpiaai kereslet miatt 2020 végére gyakorlatilag kiürültek: a sajt magántárolási készlete üres volt, a vajé 153 tonnára, a sovány tejporé 4345 tonnára csökkent. Az USA-ban a vaj 2020. decemberi zárókészlete 44 százalékkal, a sajté 6 százalékkal (USDA, 2021d), a sovány tejporé 15 százalékkal (USDA, 2021e) volt magasabb az egy évvel korábbinál.

Az USDA (2020c) szerint a globális tejkínálat növekedése 1 százalék körüli lehet 2021-ben: Indiában, Brazíliában, Argentínában és az USA-ban egyaránt 2 százalékkal,

Új-Zélandon 1 százalékkal nőhet, míg Oroszországban, az Európai Unióban és Ausztráliában nem változik jelentősen. A vaj és a sajt globális termelése egyaránt 2, a sovány, illetve a teljes tejpore egyaránt 1 százalékkal emelkedhet 2021-ben az előző évihez viszonyítva. Az unióban a sovány tejpore termelése 3 százalékkal, a sajté és a vajé egyaránt 1 százalékkal nőhet, a friss tejtermékeké stagnálhat, míg a teljes tejpore 1 százalékkal csökkenhet (EC, 2020d).

Az USDA (2020c) szerint Japán sajtbehozatala stagnálhat, Oroszországré 3 százalékkal csökkenhet; Oroszország vajimportja 10 százalékkal csökkenhet, míg Kínáé 14 százalékkal nőhet; Mexikó soványtejpore-beszállítása 12 százalékkal, Kínáé 6 százalékkal emelkedhet; Kína teljestejpore-importja 4 százalékkal nőhet, míg Algériáé 13 százalékkal csökkenhet 2021-ben az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

Magyarországi piaci tendenciák

Kínálat

A KSH adatai szerint 2020. december elsején a tehenek állománya 1 százalékkal 414 ezer egyedre nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az AKI vágási statisztikai adatai szerint a tehenek vágása élősúlyban kifejezve 4 százalékkal csökkent, míg az üszöké 4 százalékkal nőtt 2020-ban az előző évihez képest.

A kínálatot a hazai tej és tejtermékek mellett évről évre növekvő mértékben importtermékek egészítik ki. A KSH adatai szerint a tejsavó behozatala 32 százalékkal, a vaj és vajkrém termékcsoporté 2 százalékkal bővült, a sajt és túró termékcsoporté és a dobozos tejé stagnált, míg a savanyított tejtermékeké 1 százalékkal csökkent 2020-ban a 2019. évihez képest. A sajt és a túró fele Németországból származott. A teljes nyerstej behozatala 63 százalékkal csökkent, amelynek fele Szlovákiából érkezett. A sűrített vagy édesített tej és tejszín importja 10 százalékkal volt több a vizsgált időszakban.

Bel- és külpiazi értékesítés

Az AKI PÁIR adatai szerint a nyerstej felvásárlása 2020-ban 6 százalékkal emelkedett az előző évihez viszonyítva. A felvásárolt nyerstej fehérjetartalma és zsírtartalma nem változott egy év alatt (fehérje: 3,32 százalék, zsír: 3,71 százalék).

A KSH adatai szerint Magyarország tej- és tejtermék-külkereskedelmi egyenlege értékben 11 százalékkal javulva negatív maradt 2020-ban, az export árbevétele 9 százalékkal, az import értéke 6 százalékkal nőtt. A teljes zsírtartalmú nyerstej exportjának mennyisége 9 százalékkal, a fölözötté 54 százalékkal bővült, ami hozzájárult a belpiaci túlkínálat levezetéséhez. A dobozos tej kivételével valamennyi tejtermék exportja bővült, ami szintén a felesleg levezetését segítette. A vaj és vajkrém termékcsoport kivitele mennyiségben 89 százalékkal, a sajt és túró termékcsoporté 6 százalékkal, a tejsavóé 5 százalékkal, a savanyított tejtermékeké 1 százalékkal bővült, míg a dobozos tejé 15 százalékkal csökkent 2020-ban az egy évvel korábbihoz viszonyítva.

A koronavírus-járvány kezdetekor pánikvásárlás volt megfigyelhető a tartós tej piacán. Az AKI PÁIR adatai szerint 2020 márciusában a dobozos tartós tej belföldi értékesítése csaknem 70 százalékkal múlta felül az előző év azonos hónapjának mennyiségét, áprilisban már csupán 45 százalékkal, ezt követően lanyhult a kereslet. Éves szinten az 1,5 százalékos zsírtartalmú tartós dobozos tej belföldi értékesítése 14 százalékkal, a 2,8 százalékos zsírtartalmú friss dobozos tejé pedig 6 százalékkal nőtt. A hazai gyár-

+6%

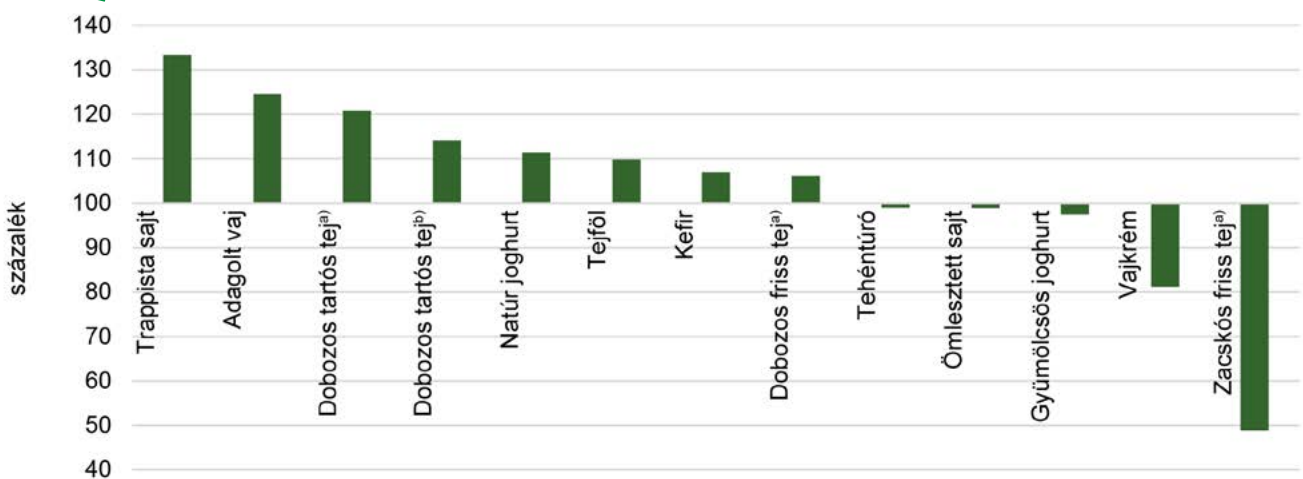
Bővült
a magyarországi
nyerstej-felvásárlás
2020-ban

tású tejtermékek közül a trappista sajt belföldi értékesítése emelkedett a legnagyobb mértékben (+33 százalék) 2020-ban az előző évihez képest, míg a 2,8 százalékos zsírtartalmú friss zacskós tej a felére csökkent (21. ábra).

A piaci árak tendenciája

A nyerstej ára nemzeti valutában kifejezve Magyarországon 5 százalékkal (8. melléklet), Új-Zélandon 2 százalékkal emelkedett, míg az EU-ban és az USA-ban egyaránt 2 százalékkal csökkent 2020-ban a 2019. évihez képest (22. ábra). A hazai nyerstejár növekedése kedvezőnek tűnhet nemzetközi összevetésben, meg kell azonban jegyezni, hogy

21. ábra Néhány tejtermék belföldi értékesítésének változása 2020-ban (2019=100)

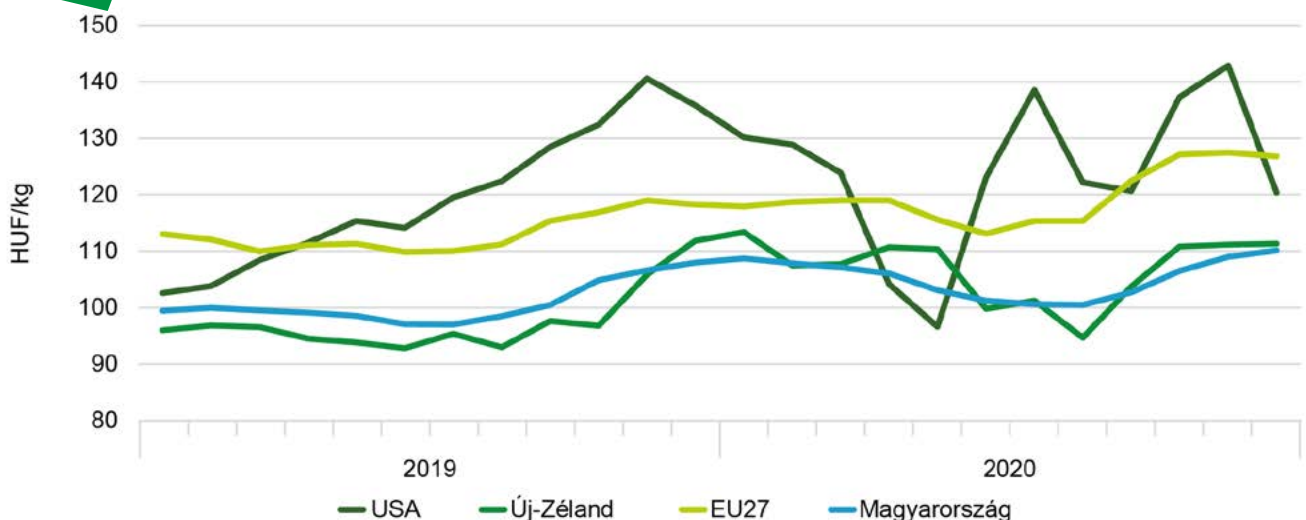

^{a)} 2,8 százalékos zsírtartalom.

^{b)} 1,5 százalékos zsírtartalom.

Forrás: az AKI PÁIR adatai alapján készült az AKI Piaci Árinformációs Osztályon

22. ábra A nyerstej termelői ára a világon 2019–2020 között

Forrás: az AKI PÁIR, valamint az USDA, az LTO és az Európai Bizottság adatai alapján készült az AKI Piaci Árinformációs Osztályon

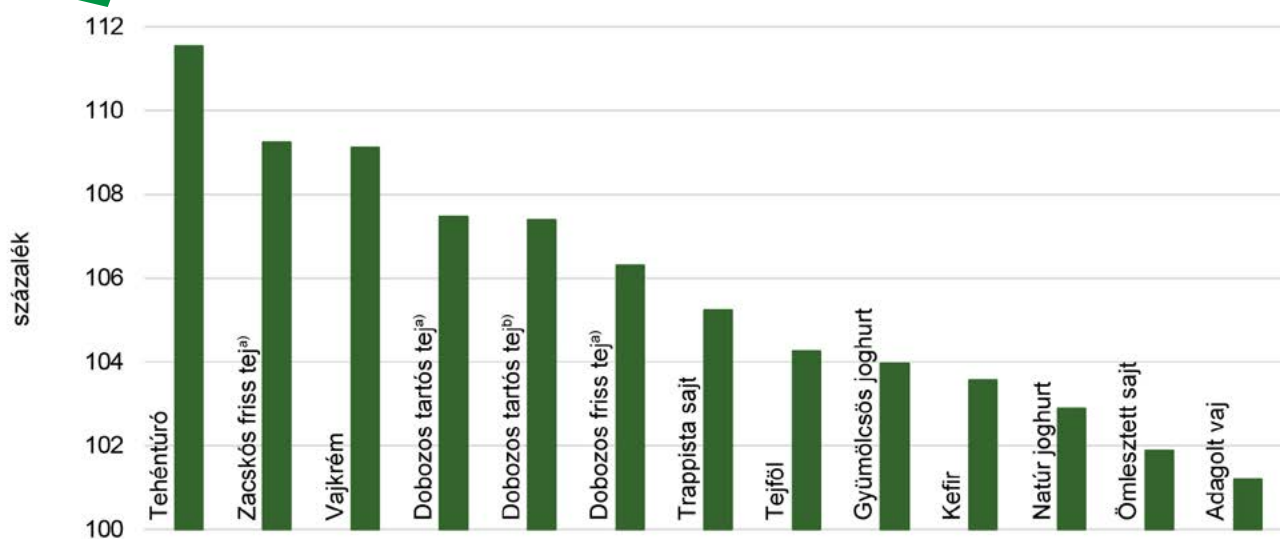
az emelkedés üteme folyamatosan lassult: januárban 9 százalék, augusztus és december között 2 százalék körüli volt az előző év azonos hónapjához viszonyítva. A Ministry for Primary Industries (2020) szerint Új-Zélandon a nyerstej szárazanyag-tartalomra vonatkozó ára osztalékkal együtt 2 százalékkal csökkenhet a 2020/2021. gazdasági évben (június–május), majd a 2021/2022. gazdasági évben 2 százalékkal emelkedhet az előző szezonhoz képest. Az USA-ban a nyerstej ára 2021-ben 4 százalékkal csökkenhet az egy évvel korábbihoz viszonyítva (USDA, 2021f). Magyarországon 2021 elején stagnáló nyerstejára lehet számítani.

A sovány tejpör világszintű ára (FOB Óceánia) 2020-ban 7 százalékkal, a sajté 1 százalékkal nőtt, míg a teljes tejpöré 5 százalékkal, a vajé 15 százalékkal csökkent.

Az AKI PÁIR adatai szerint a vizsgálatba vont tejtermékek feldolgozó értékesítési ára 2020-ban átlagosan 6 százalékkal volt magasabb a 2019. évinél, ezzel meghaladta a nyerstej termelői árának növekedését (9. melléklet). Az egyes termékek árának emelkedése 1 és 12 százalék között alakult (23. ábra). A KSH adatai szerint az 1,5 százalékos zsírtartalmú dobozos ESL-tej fogyasztói ára áfával 9 százalékkal, a 2,8 százalékos zsírtartalmú dobozos ESL-tejé 8 százalékkal, a trappista sajté 7 százalékkal emelkedett 2020-ban az előző évihez képest.

Magyarországon
emelkedett
a tejtermékek
feldolgozó értékesítési
ára 2020-ban

23. ábra Néhány tejtermék feldolgozó értékesítési árának változása 2020-ban (2019=100)

^{a)} 2,8 százalékos zsírtartalom.

^{b)} 1,5 százalékos zsírtartalom.

Forrás: az AKI PÁIR adatai alapján készült az AKI Piaci Árinformációs Osztályon